

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. II. Convelluntur fundamenta Adversariorum,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

ARTICULUS II.

Convelluntur fundamenta Adversariorum.

Fundamenta Adversariorum, alia desumpta sunt ex Scriptura, & SS. Patribus, alia ex ratione perita. Quæ sunt primi generis; hoc §. delineantur alia vero in sequentibus.

§. I.

Exponuntur testimonia Scripturæ, & Sanctorum Patrum, quæ videntur favere adverse sententia.

Obiunt in primis Adversarii contra non sententiam illud Matthæi 25. *Venite* B
heredes patris mei, possidete paratum vobis regnum: sed desistis mihi manducare &c. Ubi præcipua illa causalis enim (inquit Vazquez) non solum ad temporalem gloriæ exhibitionem, sed etiam ad æternam eius præparationem, est referenda. Secundo illud Pauli 1. ad Corinth. 4. *Quos non vidit, nec in cor hominis ascendit quæ preparavit Deus diligentibus se.* Ubi etiam illa verba, *Diligentibus se*, causam præparationis, & non solum executionis subinducunt. Tercio illud Pauli ad Rom. 8. *Quos præscivit, & prædestinavit conformes fieri imagini filii sui, id est, quos præscivit bene operaturos, & conformes futuros imagini filii sui, hos prædestinavit.* Unde Ambrosius super caput 8. Epistolæ ad Roman. exponens illa verba Apostoli, dicit: *Deus eos quos præscivit devotos, elegit ad promissa præmia capeßenda.* Et lib. 5. de fide: *Quorum (inquit) merita præscivit, horum præmia prædestinavit.* Cui conciliat Fulgentius lib. 1. ad Monimum cap. 24. His verbis: *Prædestinavit ad regnum quos ad se præscivit misericordia prævenientis auxilio redituros.* Item Augustinus lib. 1. ad Simplic. quæst. 2. ait: *Electio non præcedit iustificationem, sed electionem iustificatio.* At eadem est ratio de præcedentia meritorum: ergo etiam ex Augustino præscientia meritorum electionem prædestinatorum ad gloriæ antecedit. Unde ibidem subdit: *Quod dictum est quia elegit nos Deus ante mundi constitutionem, non video quomodo sit dictum, nisi præscientia.* Denique S. Thomas super cap. 8. Epistolæ ad Roman. lect. 6. expendens hæc verba Apostoli: *Quos præscivit, hos & prædestinavit,* hæc scribit: *Circa ordinem autem præscientiæ & prædestinationis dicunt quidam quod præscientia meritorum bonorum & malorum est ratio prædestinationis, & reprobationis &c.* Et paulo post subiungit: *Et hoc quidem rationabiliter diceretur, si prædestinatio respiceret tantum vitam æternam quæ datur meritis: sed sub prædestinatione cadit omne beneficium salutare, quod est homini ab æterno divinitus preparatum: unde eadem ratione omnia beneficia quæ nobis confert ex tempore, præparavit nobis ab æterno.* Unde ponere quod aliquod meritum ex parte nostra præsupponatur, cuius præscientia ratio prædestinationis, nihil est aliud quam gratiam ponere dari ex merito nostro. Quibus verbis S. Thomas aperte videtur docere, quod quamvis prædestinatio ad gratiam sit pure gratuita, & independens à præscientia meritorum; prædestinatio tamen ad gloriæ merita prævisa supponit.

Ad primum & secundum testimonium respondent Estius & alii, Scripturam his locis non significare bonorum operum merita causam esse præparationis regni, sed possessionis il-

lius; & particulam illam causalem, enim, non esse referendam ad dictionem, *paratum*, sed ad verba antecedentia, *Venite & possidete*: Quæ solutio probabilitate non caret. Secundo tamen responderi potest, dato etiam quod ibi Scriptura loquatur de æterna præparatione gloriæ, & non solum de eius temporali possessione, & consecutione; hæc debere intelligi & explicari de decreto executivo, quod præscientiam meritum supponit, non verò de intentivo, quod est pure gratuitum, & meritum prævisionem antecedens, ut exposuimus 4. corollario §. præcedentis.

Ad tertium testimonium dicendum est, aliquando in Scriptura nomine præscientiæ intelligi decretum Dei prædestinantis, ut docet D. Augustinus de bono perseverantiæ cap. 18. ubi sic intelligit illud ad Roman. 11. *Non repulit Deus plebem suam quam præscivit*: id est prædestinavit. Et ibidem subdit: *Quid nos prohibet quando apud aliquos verbi Dei tractatores legimus præscientiam Dei, & agitur de vocatione electorum, eandem intelligere prædestinationem.* Unde non est sensus verborum Apostoli, quod Deus præscivit prius merita prædestinatorum, & postea eos prædestinavit; sed quod eos prædestinando, illorum merita in sua prædestinatione præsciverit. Quare constructio illa verborum Apostoli supra relata, non est legitima, & reprobat a D. Thoma ibidem lect. 6. ubi inquit, quod *Convenientius sic ordinatur littera: Quos præscivit, hos & prædestinavit conformes fieri imagini filii sui: ut ista conformitas non sit ratio prædestinationis, sed terminus vel effectus.*

Potest etiam responderi: ly *præscivit* significare scientiam approbationis, & sensum esse, Deum per actum imperii (in quo ut supra ostendimus prædestinatio essentialiter consistit) præparasse, & complete prædestinasse eos quos per scientiam approbationis, fundatam in decreto, ex vi suæ electionis efficaciæ, præscivit futuros initiativè conformes imagini filii sui. In quo etiam sensu explicari possunt verba Ambrosii, & Fulgentii.

Ad Augustinum respondent aliqui cum Belarmino libro 2. de gratia cap. 17. illum libros ad Simplicianum juvenem scripsisse, & senem effectum, sententiam de electione ad gloriæ quam citatò loco docuerat, retractasse. Sed hæc responsio non placet. Tum quia Augustinus in libris retractationis, ubi quæ minus veritati consentanea docuerat, humiliter retractavit, mentione factâ librorum ad Simplicianum, doctrinam in eis contentam non reprobat, nec retractat, sed potius commendat, asserendo elaboratos esse pro libero arbitrio, sed divinam gratiâ vicisse. Tum etiam quia in libro de prædestinatione Sanctorum cap. 4. remittit Semipelagianos ad librum quem scripsit ad Simplicianum, quod minime faceret, si aliquid in eo doctisset contrarium veræ doctrinæ de prædestinatione & electione, quam contra Massilienses astruere contendebat. Unde melius respondetur, juxta doctrinam traditam ultimo corollario §. præcedentis, quod quando Augustinus loco citato dicit quod electionem præcedit iustificatio, & quod quando Apostolus dixit *Elegit nos Deus ante mundi constitutionem*, hoc non est dictum nisi præscientia: loquitur de electione ad gloriæ in ordine executionis, non in ordine intentionis; hanc enim in sententia Augustini merita prævisa

præ-

precedere, supra §. 5. ostensum est. Vel nomine præscientiæ, intelligit scientiam fundatam in decreto, ut ipsemet cap. 18. libri de bono perseverantiæ, alios SS. Patres exponit.

62 Eodem modo exponendus est locus D. Thomæ desumptus ex commentario super caput 8. Epistolæ ad Romanos. Ibi enim S. Doctor sumit prædestinationem non pro decreto intentivo gloriæ, quod in ejus sententia meritorum prævisionem anteverit, sed pro decreto executivo illius, quod merita prævisa supponit: solumque intendit docere, hoc intercedere discrimen inter prædestinationem ad gloriæ & prædestinationem ad gratiam, in ordine executionis consideratas, quod prima non est purè gratuita, sed dependet à præscientia meritorum. Secunda verò est purè gratuita, & independens à meritis.

§. II.

Solvuntur argumenta ex ratione petita.

63 **C**ontra gratuitam prædestinationem objicitur primò, Si Deus ante prævisa merita eligeret homines ad gloriæ, eam consequerentur, etsi nulla haberent merita: Consequens est falsum, ut patet: Ergo &c. Sequela probatur: Voluntas illa sic eligens est efficax, ac proinde debet infallibiliter sortiri suum effectum: Ergo si illa sit purè gratuita, & independens à præscientia meritorum, sequitur quod etiam nullis existentibus meritis, electi gloriæ consequerentur.

64 **R**espondeo negando sequelam Majoris: Licet enim ante prævisa merita Deus velit dare gloriæ prædestinatis, non tamen sine meritis; imò potius ex voluntate illa gratuita, tanquam ex prima radice oritur voluntas dandi gratiam & merita, quibus tanquam mediis electi vitam æternam infallibiliter consequantur: juxta illud quod ex D. Prospero supra retulimus, *Deus his quos elegit sine meritis, dat unde ornantur ex meritis.* Unde præcipua Adversariorum argumenta in hac materia, duplici æquivocatione laborant. Prima est, qui nò distinguunt inter hoc quod est Deum velle dare gloriæ per merita, & velle dare propter merita. Primum est verissimum, & significat Deum non velle dare gloriæ in executione sine meritis & bonis operibus, quia vult illam dare per modum præmii & coronæ. Secundum verò est falsum, & denotat Deum, intuitu meritorum quæ prævidet, moveri & excitari ad eligendum homines ad gloriæ. Primum significat, bona opera intrare prædestinationem ut effectus ex illa subsecutos & derivatos. Secundum verò denotat merita prævisa ad illam spectare ut motiva intendendi & volendi gloriæ.

Secunda æquivocatio est similis præcedenti, & consistit in hoc, quod Adversarii has duas propositiones confundunt: *Deus gratis vult dare gloriæ. Et Deus vult dare gloriæ gratis:* quæ tamen sunt valde diversæ, & diligenter distinguendæ. Prima enim est verissima, & significat quod Deus gratuito motivo movetur ad intendendam gloriæ. Secunda falsa, & erronea, & denotat quod in ordine executionis Deus velit dare gloriæ adultis sine meritis & bonis operibus. Unde subtiliter Scotus in reportatis dist. 41. quæst. unica §. *De argumento,* explicat hanc propositionem, *Deus vult Petrum præmiare propter merita,* & dicit quod *ly propter merita,* potest constitui cum *ly vult,* & sic est sensus, Deus propter merita vult

A Petrum præmiare, & est falsa. Vel potest constitui cum *ly præmiare,* sic Deus vult Petrum præmiare propter merita, & in hoc sensu est vera.

Quando verò additur, quod voluntas illa sic eligens gratuito homines ad gloriæ efficax est: Ergo nullis etiam existentibus meritis, electi gloriæ consequentur: neganda est Consequetia, si enim est efficax, non est possibile quod in electis nulla inveniat merita, quia ad hoc ipsum efficax est, ut causet ipsa merita, & merita sint effectus ejus; nam illa est efficax voluntas finis, quæ virtualiter continet media, & causat de facto illa.

Objicitur secundo: Quod est volitum per modum coronæ, non potest efficaciter intendi ante prævisa merita: Sed Deus vult gloriæ adultis per modum præmii & coronæ, & non solum per modum hæreditatis, ut definitur in Tridentinis, & constat ex verbis Apostoli supra relatis: Ergo Deus nequit illam efficaciter intendere ante prævisa merita. Minor patet, Major verò probatur. Corona essentialiter dependet à meritis, & refertur ad illa: Ergo quod est volitum per modum coronæ, non potest efficaciter intendi ante prævisa merita.

Respondeo negando Majorem: ad cuius probationem, distinguo Antecedens, Corona dependet essentialiter à meritis, in ordine executionis, & in genere causæ efficientis, concedo Antecedens, in ordine intentionis, & in genere causæ finalis, nego Antecedens, & consequentiam. Ut enim gloria in ordine intentionis prior præscientia meritorum, sufficit quod licet dependeat à meritis in genere causæ efficientis, non dependeat ab illis, sed potius illa causet, in genere causæ finalis.

Dices: Implet intelligi coronam ut coronam, sine ordine ad merita: Ergo implet intendi sine ordine ad illa, & consequenter ante illorum prævisionem.

Respondeo distinguendo Antecedens; sine ordine ad merita, ut causantia in omni ordine, nego Antecedens. Sine ordine ad merita, ut causantia in ordine executionis, & causata in ordine intentionis, concedo Antecedens, & distinguo Consequens eodem modo: ex quo solum sequitur debere attingi merita à decreto intentivo coronæ, ut ejus effectus, non autem ut motiva illius.

Instabis: Quia pœna ut pœna est effectus de meritorum, implet in ordine aliquo intelligi aut intendi efficaciter absque prævisis demeritis ut motivis: At corona ut corona, non minus est effectus meritorum, quàm pœna demeritorum: Ergo implet intelligi aut intendi efficaciter absque prævisis meritis, ut motivis & causis illius.

Respondeo distinguendo causalem Majoris: Præcisè quia est effectus demeritorum, nego Majorem. Ex hoc, & quia aliàs pœna ut pœna non est de primaria intentione Dei, sed bonum occasionatum, concedo Majorem, & concessa Minori, nego Consequentiam. Nam corona ut talis non est bonum occasionatum, sicut pœna, sed per se amabile, & ideo potest ratione sui in ordine intentionis amari absque occasione & prævisione meritorum, & non ut causata in illo ordine à meritis, sed ut illa causans & inferens.

Objicitur tercio: Gloria in executione non confertur adultis, nisi ut præmium meritorum: Ergo ab æterno Deus non aliter eam conferre

debitum iudicium Dei duceret, nisi eius in debita misericordia subveniret. Et Epist. i 57. ad Optatum inquit: Tam parvam esse multitudinem electorum, ut ipsa reiectorum multitudine ostenderetur, quam nullus momenti apud Deum iustū sit, quam aliter numerositas iustissime damnatorum, atque ut hinc intelligant qui ex ipsa damnatione redimuntur, hoc fuisse debitum massa illi universa, quod tam magna parti eius redditam cerneretur, non solum in eis qui originali peccato multa addunt mala voluntatis arbitrio, verum etiam in tam multis parvulis, qui tantummodo vinculo peccati originalis obstricti, sine gratia mediatoris ex hac luce rapiuntur.

81 Respondeo secundō, Deum hac paucitate numeri electorum, divinæ electionis eminentiam voluisse ostendere, & significare quā gratuitus, quā admirabilis, quā Dei proprius, quā humilibus pervius, ac superbis repugnans, & denique quā excelsus, & sublimis sit ille finis, ad quem electos suā prædestinatione evehit & transmittit. Videmus enim, quod quanto aliqua sunt nobiliora & excellentiora, tanto sunt rariora & minus communia; ut constat in auro, gemmis, unionibus, & lapidibus pretiosis: Mediocria & in turbam nascentia, sæpe natura producit, eximia verò ipsa raritate commendat, inquit Seneca Epist. 42.

Quatuor modis divina bonitas diffundit, & ad extra communicat: scilicet in ordine naturæ, gratiæ, gloriæ, & unionis hypostaticæ: cum hoc tamen discrimine, quod prima communicatio, quæ est omnium infima, est aliis magis extensa, & totum universum continet, omnibusque creaturis communis est. Secunda minus porrigitur, & solas creaturas intellectuales, quas Deus ad ordinem supernaturalem evehit, sinu suo complectitur. Tertia adhuc minus extenditur, & solis prædestinatis propria est. Ultima denique, quæ est omnium præstantissima, aliasque infinitum excedit, solam Christi humanitatem, ad esse personale Verbi Divini assumptam, respicit.

Addo, etiam quod intentio Dei prædestinantis fuit, sibi singulari & speciali vinculo & titulo devincire electos, quapropter rarum debuit fuisse hoc beneficium: nam teste Seneca libro 1. de beneficiis cap. 14. Beneficium quod quibuslibet datur, nulli gratum: quod vales gratum esse, rarum efficit: qui patitur sibi imputari vulgaris.

§. IV.

Solvuntur argumenta & absurda ex inconvenientibus perita.

82 Denique arguunt quidam Recentiores cum Lessio, ex pluribus absurdis & inconvenientibus, quæ dicunt sequi ex nostra sententia. In primis asserunt illam videri rudem & asperam, Dei que bonitate indignam. Quæ enim (inquiunt) non dicam bonitas, sed æquitas patitur, ut Deus ante omnem præscientiam futuri nostri consensūs, & nullā omnino habitā ratione usūs liberi arbitrii, quosdam homines efficaciter ad gloriam eligat, & reliquos spernat & abiciat? Secundo, Hac sententia non parum derogare videtur divinæ sinceritati: quia non sincerè agere, est actiones externas non convenire interno affectui: Sed si vera esset nostra sententia, Dei actiones externæ longè essent dissimiles interno ipsius affectui, nam Deus omnes homines, maxime verò fideles, per Ecclesiam nomine Dei lo-

quentem, indifferenter hortatur ut salutem suā operentur, omnibus eadem sacramenta exponit, ac Christum Dominum in Eucharistia offert: & sic actiones Dei externæ pro salute hominum, sunt pares erga omnes fideles; & nihilominus in nostra sententia, interni ejus affectus sunt erga illos omnino dispares ac dissimiles; cum occulto mysterio, sine ullis meritis vel demeritis præstis, quosdam efficaciter eligat ad gloriam, & ceteros ab ea excludat, seu ad illam non assumat. Certè ludere videtur sic amari, vel illudere.

Tertiò dicunt, hanc sententiam studium propriæ salutis, & zelum animarum extinguere. Nam si illa esset vera, posset unusquisque dicere: si sum antecedenter prædestinatus, quamvis hic & nunc non sim sollicitus de mea salute, non tamen ab illa excidam, sed suo tempore contingat certissime. Si vero non sum ita prædestinatus antecedenter, irriter erunt mei conatus ad salutem meam operandam. Idem dilemma facere posset, quisvis vocatus ad procurandam animarum salutem. Posset enim dicere: vel hæc anima cujus hic & nunc salutem promovere possim, electa est antecedenter à Deo, vel non? Si primum, me hic & nunc quiescente, nihil tamen illi peribit de gloria, imò nec de gradu gloriæ ad quem est destinata. Quod si hæc anima non est electa antecedenter, frustra laborabo. Ex hoc inferunt illi Authores, nostram sententiam populis prædicandam non esse, eò quod homines in salute procuranda sægenes, bonorumque operum minus studiosos reddere posset.

Demum contendunt, decretum efficax dandi gloriam ante prævisa merita, omnem eventum libertatem, & fatalem necessitatem inducere: quia, inquiunt, tale decretum est quædam impositio meam libertatem antecedens, & in sua efficacia, à quocumque actu meæ voluntatis independentens, nec in manu mea est illud avertere, aut illi jam dato & posito resistere.

Hæc sunt præcipua quorundam Recentiorum argumenta, quibus nostram sententiam, & firmum, ac inconcussum gratuitæ prædestinationis fundamentum conantur evertere. Quibus in primis respondeo, quod hæc omnia inconvenientia fuerunt olim D. Augustino à Pelagianis & Semipelagianis sæpius objecta, ut fusè ostendimus Præfatu præcedenti, eaque S. Doctores nihil moverunt, quominus sententiam suam de gratuita Dei prædestinatione, constanter tuerentur, & perseveranter teneret usque ad mortem. Neque scandala quæ ob id oriebantur, & nonnullis accidebant, curanda esse putavit, iudicium esse passiva, & quæ ex inscitia veritatis, & impericia Divinarum Scripturarum nascerentur. Ita Pererius Tom. 6. disputationum selectarum in Sacram Scripturam, ad illa verba Apostoli ad Roman. 9. Ergo cuius vult miseretur, & quem vult indurat. Idem testatur Claudius Typhanus, novissimus Societatis scriptor, libro de prioribus & posterioribus cap. 53. ubi hæc scribit. Quæ admodum ubi primam Augustinus suam illam de discretionem electorum à reprobis ex solo Dei beneplacito, sententiam evalgavit, nonnulli Catholicis, & non contemnenda in Ecclesia auctoritatis viri (plures scilicet Galliarum Episcopi) eam sunt offensi, dicebantque, ut vera esset, populis prædicandam non esse, quod homines in salute procuranda sægenes, bonorumque operum minus studiosos reddere posset: sic non desistere posset, suntque adhuc, qui doctrinam illam, non modo falsam, sed

valde daram & inhumanam existiment. Verum ut illorum offensio & oppugnatio, Augustinum à sua illa sententia, quam Doctore Apostolo, & magistrà scripturà factà didicerat, non deterruit, nec postea à Romanis, aliisque Scholasticis ab Augustino seductis hominibus, aliisque eodem nunc remore debet differre. Ita nec nos ab eodem nunc remore debet differre. Aliorumque scandalum. Quis peris doctrinam hanc, ad gratia divine communitatem, ad admirandam iudiciorum Dei altitudinem, ad hominum de se suisque meritis nimis precipientiam superbiam deprimendam, ut cum timore ac tremore Domino seruiant, ac salutem suam sperent, & in Dei bonitate ac misericordia sperent, & non in seipsis, sed in Domino gloriantur, patet. Et non in seipsis, sed in Domino gloriantur, patet. Et non in seipsis, sed in Domino gloriantur, patet. Et non in seipsis, sed in Domino gloriantur, patet.

Quibus autem durior videtur hec sententia, id talis accidit, quod putent nos velle Deum poenis aternis punire reprobos, nullà habità ratione peccatorum, & suis impunitentia eorumdem. Quod Deum ex se respiciunt, enimque quasi suo pede metiantur, putant: cum in consiliis ac decretis suis, ab obiectis bonis & malis, sicuti nos pendere ac permoveri. Quiddam autem divine eminentiam, & supremam in res omnes, etiam homines & Angelos, potestatis magnitudinem, non satis attendunt. Et infra num. 5. addit: Non plus esse difficultatis ad hanc questionem explicandam & capiendam, quam in reddenda ratione, cur Deus voluerit infantem hunc ex parentibus Catholicis nasci, baptizari, & salvari; illum ex Barbaris, & Canadanis natum, sine baptismo decedere: illum in tugurio ex pauperibus nasci, hunc in palatio ex divitibus? Cur ex duobus in idem peccatum lapsis, uni dei gratiam contritionis, negat alteri? Cur ex duobus infans uni perseverantia in iustitia concedatur, qua alteri non conceditur? Deus enim, inquit S. Thomas 1. 2. quest. 114. art. 9. Gratis perseverantia donum largitur, cuiusque illud largitur. Itaque si Deus hoc & alia sapienter, & sine iniquitate facit, quia Deus & Dominus, etiam nullà lege tenetur impedire omne peccatum, & servare omnes. Hæc Iphigeneus loco citato. Quibus prælibatis, ad singula inconvenientia quæ nobis obijciuntur, sigillatim respondendum est.

Ad primum ergo dicendum, sententiam quæ prædictam Dei prædestinationem commendat, nec esse rudem nec asperam: quia ut ait Augustinus in Psalm. 118. versu 39. Amator veritatis suæ, etiam quod verum est: nec Dei bonitate indignum, sed potius multum ei consentaneam, ut hic art. 5. ad 3. explicat D. Thomas, ostendens et ipsa bonitate divina sumi rationem prædestinationis aliquorum, & reprobationis aliorum. Sic enim (inquit) Deus dicitur omnia propter bonitatem suam fecisse, ut in rebus divina bonitas reprobetur. Necessè est autem, quod divina bonitas, quæ in se est una & simplex, multiformiter representetur in rebus. Vult igitur Deus in hominibus, quantum ad aliquos quos prædestinat, suam præsentare bonitatem, per modum misericordie, parcendo: & quantum ad aliquos, quos reprobat, per modum iustitie, puniendo. Et hæc est ratio, quare Deus quosdam reprobat. Licet ergo pertineat ad bonitatem Dei, ut sua anteceden- & quasi primaria intentione, vel ut loquitur Ecclesia Lugdunensis in libro de tribus

Tomus II.

A Epistolis, Bonitate Creatoris, ut omnibus secundum se beatitudinem velit, considerata præcisè naturà humanà secundum se, & prout est capax beatitudinis; spectat nihilominus ad bonitatem Dei, quatenus est universalissima, & ad omnia se extendens, etiam providere suæ iustitiæ, & ei locum assignare in universo, nec ita velle omnibus bonum peculiare eorum, quod universale tollat: nam etiam Deus aliquos particulatim & privatim lædendo, bonus est universo, ut egregie expendit Tertullianus libro 2. contra Marcionem capite 13. Sic totus (inquit) Deus bonus est, dum pro bono omnia est. Sic denique omnipotens, quia & iuvandi & lædendi potens. Minus est tantummodo prodesse, quia non aliud quid potest, quam prodesse. De eiusmodi quæ fiducià bonum sperem, si hoc solum potest? Quomodo innocentia mercedem sectet, si non & innocentia spectem? Dissidam necesse est, ne nec alteram partem remuneretur, qui utramque non valet. Quibus verbis docet, & eleganter declarat, quod aliter bonitas universalis se diffundit, quam oportet sic aliquorum partes agere, ut non omitat contrariorum: aliter particularis, cui non interest omnibus providere, sed quorundam tantum in particulari curam gerere.

Ad illud quod additur de æquitate divina, 88 respondet D. Thomas ubi supra his verbis. Neque tamen propter hoc est iniquitas apud Deum, si inæqualia non inæqualibus preparer. Hoc enim esset contra iustitiam rationem, si prædestinationis effectus ex debito redderetur, & non daretur ex gratia. In his enim quæ ex gratia dantur, potest aliquis pro libito suo dare cui vult plus, vel minus (dummodo nulli subtrahat debitum) absque præiudicio iustitiæ. Et hoc est quod dicit Pater familias Matthæi 20. capite: Tolle quod tuum est, & vade. An non licet mihi quod volo facere? Nunquid non in domo figuli distincta sunt vasa: illa quidem in gloriam, ista in ignominiam destinata? Quid ergo (inquit Augustinus in Psalm. 48.) non aude reprehendere in officina figulum, & aude reprehendere in mundo Deum?

Ad secundum inconveniens, in primis dico illud posse retorqueri in Adversarios: cum enim iuxta illorum principia, Deus uni det gratiam in ea occasione in qua scit convertendum, & alteri solum in ea occasione in qua scit esse frustrandam, non videtur habere veram & sinceram voluntatem de hominum salute, sed potius de industria videtur insidiari salutem aliquorum, dum eos ponit in illis occasionibus & circumstantiis in quibus præcit eos infallibiliter lapsuros, relictis aliis infinitis, in quibus certò per scientiam mediam præscierat, eos bene operaturos, ac in bono perseveraturos. Sicut dux viæ censetur viatoribus struere insidias, cum illos ducit per vias aut semitas in quibus certò scit quod illi in manus latronum incident, & ab eis spoliabuntur, & occidentur. Vel sicut venator vitæ avium aut ferarum sylvestrium insidiatur, dum eas ad certum locum ire compellit, ut incidant in calces & laqueos quos paravit. Certè ludere videtur sic amans, vel illudens.

Respondeo secundò negando sequelam, ad probationem, concessa Majori, nego Minorem. Ad probationem Minoris dicendum est, actiones Dei externas quibus Deus omnes homines, maxime verò fideles, hortatur ad salutem

E tem

tem & penitentiam, & omnibus indifferenter proponit salutis præcepta, consilia, & remedia, esse effectus & signa voluntatis Dei antecedentis, quæ vult omnes homines salvos fieri, consideratâ naturâ humanâ secundum se, & prout est capax salutis, ac in finem supernaturalem ordinata, ut docet Divus Thomas in prima dist. 46. quæstione prima, articulo primo his verbis: *Hujus enim voluntatis effectus est ipse ordo in finem salutis, & promotio in finem, omnibus communiter proposita, tam naturalia, quam gratuita: scilicet potentia naturales, & præcepta legis, & huiusmodi.* Cum ergo hæc voluntas sit in Deo propriè & formaliter, ut Tractatu præcedenti ostendimus, actiones Dei externæ quibus Deus omnibus hominibus proponit salutis præcepta & remedia, sunt veræ, sinceræ, & non fallaces divini animi & affectus significationes.

Diff. 4.
art. 3.

Ad tertium nego Antecedens, quoad utramque pariem, ad eujus probationem dico, idem prorsus dilemma de præscientia in Adversarios intorqueri posse in hunc modum. Vel nunc sum de illorum numero, quos Deus ab æterno prævidit esse salvandos, vel non sum? Si sum, nulla mea impostitum dissolutio aut segnitie faciet ut inde excidam, cum divina præscientia falli non possit: quid igitur de bonis operibus sollicitus sum? Si non sum, nullâ sollicitudine efficiam ut in illo numero comprehendar: quid igitur restat nisi desperatio? Hac retorsione utitur Augustinus contra Scipelianos capite decimo quinto de dono perseverantiæ, ubi sic habet: *Isa cum dicit, ita nos à confidenda Dei gratia, id est, qua non secundum merita nostra datur, & à confidenda secundum eam prædestinatione Sanctorum, deterere non debet: sicut non deteremur à confidenda præscientia Dei, si quis de illa populo sic loquatur, ut dicat: sive nunc rectè vivatis, sive non rectè, tales vos eritis, quales vos Deus futuros esse præscribit, vel boni si bonos, vel mali si malos. Nunquid enim si hoc audito, nonnulli in torporem, segnitiamque verantur, & a labore, proclives ad libidinem, post concupiscentias suas eant, propterea de præscientia Dei falsum putandum est esse quod dictum est? Nonne si Deus illos bonos futuros esse præscribit, bonierunt, in quantalibet nunc malignitate versentur; si autem malos, mali erunt, in quantalibet nunc bonitate cernantur? Sicut ergo hic discursus est vitiosus, ita inanis est ratioctinatio Adversariorum.* Nam ut egregè discurret idem Augustinus in eodem libro capite decimo septimo. *Sicut ille quem Deus castum futurum esse præscribit, quamvis id incertum habeat, agit ut castus sit: ita ille quem castum futurum prædestinavit, quamvis id incertum habeat, non idè non agit ut castus sit (hoc est non idè non est sollicitus agere ut castus sit) quoniam Dei dono se audit futurum esse quod querit, imò etiam gaudet eius charitas, nec inflatur, tanquam id non acceperit. Non solum ergo prædicatione prædestinationis ab hoc opere non impeditur, verum ad hoc adiuvatur, ut cum gloriatur, in Domino gloriatur.* Uterque igitur qui de numero electorum est, sive ex prævisione, sive ex prædestinatione, sollicitus de bonis operibus ac salute esse debet, quia & prædestinatio & præscientia, habet per sollicitudinem & opera bona, electionis effectum re ipsa conferre, ut explicat Divus Thomas hic articulo octavo. Nec ulla ratio est, cur minus solliciti simus ut præstemus id quod per nos ipsos Deus fieri

prædestinavit, quàm id quod Deus nos facturos esse præcivit. Nam sicut non fieret id quod Deus præcivit esse futurum, nisi adhiberentur ea media per quæ id futurum esse præcivit, ita non fieret id quod præordinavit, decrevitque talibus mediis fieri, nisi quoad talia media per quæ istud fieri decrevit, adhiberentur.

Ex hoc patet responsio ad illud quod addunt de zelo salutis animarum: cum enim prædestinatio effectum suum non sine hominum aliorum cooperatione fortitur, per illam non tollitur verus & sincerus zelus animarum, in ea quam Augustinus tradidit veritate fundatur, ex qua ferventes cooperatores esse debent voluntatis Dei, fraternæque salutis adiutores. Unde idem sanctus Doctor de correptione & gratia capite decimo quinto quorundam verba refert qui dicebant: *Perceat infirmus, quid ad nos? firmum fundamentum Dei stat, & non perit nisi filius perditionis.* Et statim ea acriter rearguit ac retundit, subdens: *Abi ut ista cograves, securos nos in hac negligentia esse debere credamus. Verum est enim quia nemo perit nisi filius perditionis: sed aut per Ezechielem Prophetam, in quidem in peccato suo morietur, sanguinem vero tu de manu speculatoris requiram.* Addit idem Augustinus ibidem, quod Nescientes qui perierunt ad prædestinatorum numerum, qui non perierunt, sic affici debemus charitatis affectu (qui non est alius nisi animarum zelus) ut omnes velimus salvos fieri.

Ad id verò quod addunt Adversarii, populo non esse prædicandam nostram sententiam, ne forte ex ea scandalizentur, vel in desperationem adducantur. Resp. idem fuisse obiectum à Massiliensibus contra Augustini sententiam ut referunt Prosper & Hilarius in Epistolis ad Augustinum, & constat ex ipso Augustino in libro de dono perseverantiæ capite decimo quarto, ubi sic habet: *Aut (Massilienses) prædestinationis definitionem utilitatem prædicationis, adversari: quasi verò adversata sit apostolo prædicanti? Nonne ille Doctor Gentium in fide, & veritate prædicationem toties commendavit, & verbum Dei prædicare non desistit? Cur ergo prædicanti, præceptioni, exhortationi, correptionique, qua omnia frequenter scriptura divina, existimamus inutilem definitionem prædestinationis quam commendat eadem divina scriptura..... Cur non a nobis prædicabitur prædestinatio, qua ab omnibus Ecclesiarum Doctoribus publicè prædicata est? Hanc prædicavit Cyrilianus, hanc Ambrosius. Dicatur ergo verum, maxime ubi aliqua quaestio ut dicatur impellit, ut accipiant qui possunt, ne forte cum taceatur, propitius qui capere non possunt, non saltem veritate frustrentur, quò caveatur falsitas possunt. Quare vis ergo quidam prædicatione gratiæ prædestinationis scandalizentur, ea tamen deleterenda non est, quia ut ait Gregorius magus supra relatus: *Si de veritate scandalum sumitur, utilius permittitur magis scandalum, quàm veritas relinquatur.* Aspera teator est, & quæ solo auditu hominum corda conturbet, altissima divinæ prædestinationis prædicatio, & meritò à Propheta secretum horroris appellatur. Sed nunquid blandientes populis veritates temper proponendæ sunt? Nunquid demulcendæ sunt suavi cantu illorum aures, & suavissima eis carmina cantanda? Audiant Deum, sic adalantes, & dulcia populi*

his prædicantes, severè increpantem. *Vava vobis qui consistis in vultu, sub omni cubito manus, & facis curricula super capita universæ aetatis ad capiendum animas. Propter hoc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad palmos vestros quibus vos capistis animas volantes, & dampnam eos de brachiis vestris, Ezechielis decimo tertio.*

Ad ultimum inconueniens quod est de libertatis lesione, plura dicemus in ultima disputatione, ubi agemus de concordia libertatis cum divina providentia & prædestinatione. Nunc breviter respondeo, quod licet decretum gratiæ prædestinationis meam libertatem antecedit, & ab illa ut à causa, vel ut à conditione non pendeat, eam tamen non tollit vel laedit, tum quia antecedit antecedentiã causam & libertatis ejus: tum etiam quia derivatur ex efficaci voluntate Dei, in qua tota nostra libertas eminentissimo modo continetur; ac proinde est non formaliter, æquivalenter tantum, ad nostram voluntatem consequitur, quod effectum conservandi libertatem illam, ut loco citato latius exponemus. Nec obstat quod non sit in manu mea, tale decretum avertere, vel ei resistere, ejuque efficaciam impedire: si enim ei non potest resisti, & illud velit & statuat quod liberè operemur, firmum & certum est, quod liberè operabimur: ut egregie expendit sanctus Thomas supra quæstione decima nona, articulo octavo ad secundum his verbis: *Ex hoc quod à nihilo voluntati divine resistit, sequitur quod non solum fiat ea qua Deus vult fieri, sed quod fiat contingenter vel necessariò, quia sic vult fieri Deus. Quam doctrinam de lapsu ex Anselmo capite primo de concordia præscientiæ & prædestinationis, ubi hæc scribit: Quoniam enim quod Deus vult, non potest non esse, si Deus vult voluntatem humanam, nullà cogi prohiberi necessitate ad volendum, & vult effectum sequi voluntatem, tunc necesse est voluntatem esse liberam, & esse quod vult.*

ARTICULUS III.

An detur ex parte nostra causa meritoria vel dispositiva primi effectus prædestinationis?

§. I.

Referuntur sententia, & prima conclusio statuitur.

In hac celebri quæstione rejiciendi sunt duo hæreticorum errores, & duæ Catholicorum sententia consuetanda.

Primus error fuit Pelagii, qui cum existimaret liberum arbitrium sufficere ad bene operandum, & per gratiam solum adjuvari ut facilius posset, consequenter etiam assererat, gratiam alioque effectus supernaturalis ad prædestinationem pertinentes, dari nobis intuitu alicujus boni operis facti sine gratia, tanquam propter meritum, non solum de congruo, sed etiam de condigno.

Secundus error fuit Semipelagianorum, seu Massiliensium, qui Pelagii hæresim aliquantulum temperantes, assererant, nos quidem non posse sine gratia Dei opera aliqua bona facere, sed debere præveniri voluntates nostras ab ipsa, ut alii

A quod opus bonum vel inchoetur, vel consummetur; sed tamen dicebant ante ipsam gratiam præcedere ex parte nostra, non quidem bona opera, sed initia quædam fidei & bonæ voluntatis quorum intuitu Deus movebatur ad dandam primam gratiam auxiliantem. Hujus erroris meminere Hilarius & Prosper in Epistolis ad Augustinum, eumque late persecuti sunt Cassianus Presbyter Massiliensis lib. 12. de institutis Cænobiorum cap. 11. & sequentibus, & collat. 13. per totam, & Faustus Regiensis Episcopus in duobus libris de gratia & libero arbitrio.

B Prima verò Catholicorum sententia existimat dari ex viribus naturæ causam dispositivam non tamen meritoriam primi auxilii supernaturalis. Pro hac referuntur Scotus, Durandus, Gabriel, Ricardus, Javellus & alii.

Secunda docet, quod licet opera bona ordinis naturalis, non sint ratione sui dispositiones physicae vel morales ad primam gratiam auxiliantem, ex lege tamen Dei, & pacto inito cum Christo, de non neganda gratia facienti quod in se est, habent connexionem infallibilem cum illa. Ita Molina in concordia disp. 10. & plures ex Recentioribus.

Dico primò: Opera bona moralia ex viribus naturæ profecta, nec de condigno, nec de congruo primam gratiam auxiliantem promereri.

C In prima parte conclusionis, ut in fidei dogmate omnes Catholici conveniunt: est enim definita in pluribus Conciliis, præsertim in Milevitano, Palæstino, & Arausicano secundo, in quibus Pelagio præcipitur, ut fateatur gratiam Dei, non secundum merita nostra conferri. Ratio etiam suffragatur, nam ut docent Theologi in Tractatu de merito, meritum de condigno adæquari debet præmio in morali æstimatione: At hujusmodi æqualitas operibus naturæ ad super-naturale præmium repugnat, cum res ordinis naturalis & inferioris nequeat in morali æstimatione, rem superioris ordinis adæquare, ut ex terminis manifestum apparet: Ergo etiam repugnat, quod opera naturalia sint condignè meritoria præmii supernaturalis.

D Præterea, ut supra dicebamus, prædestinatio Christi est exemplar nostræ: Sed unio hypostatica, quæ est primus ac præcipuus prædestinationis Christi effectus, fuit purè gratuita, & absque ullis præcedentibus meritis, ut ex variis Scripturæ testimoniis demonstrat Augustinus capite 15. de prædestinatione Sanctorum. Ergo similiter prima vocatio, seu primum gratiæ auxiliū, quod est primus effectus nostræ prædestinationis, datur purè gratis, & absque ullis præcedentibus meritis naturæ. Unde Fulgentius libro de Incarnatione & gratia capite 19. docet, quod sicut in generatione carnali præcedit Dei operatio omnem hominis geniti voluntatem vel affectum; & sicut in conceptione Christi, Spiritus sancti operatio, Virginis operationem antecessit: ita in spirituali hominis generatione, non præcedit voluntas hominis, sed subsequitur Spiritus sancti operationem.

Quod autem nec de congruo primam gratiam auxiliantem, bona opera naturalia mereantur, ostendit primò ex Scriptura. Dicitur enim ad Ephesios 1. *In quo omnes sorte vocati sumus, prædestinati secundum propositum ejus qui operatur omnia secundum consilium voluntatis sue.* Quibus verbis Apostolus docet nos esse sorte vocatos, & ad gratiam electos, ac proinde nullis præcedentibus